provincie groningen

Aan Provinciale Staten

Datum : 18 OKT. 2018
Documentnr. : 2018-068.867/42A.9
Dossiernummer : K12053
Behandeld door : D. Sibbes
Telefoonnummer : 06-27865479
Antwoord op :
Bijlagen : 6

Onderwerp : Tweede monitor Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2016-2020

Geachte dames en heren,

Aanleiding
In deze brief wordt de tweede monitor van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2016-2020 behandeld. U ontvangt deze brief omdat bij het vaststellen van de kaders en uitgangspunten voor het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2016-2020 (60795) in uw commissievergadering van 20 januari 2016 met u is afgesproken dat het programma (en dan met name de subsidieregelingen) halverwege, dus na twee jaar zal worden geëvalueerd. Deze afspraak met uw commissie is herhaald bij de bespreking van de Brief Monitor Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid en Tussenbalans leefbaarheid in Groningen in uw commissie op 13 september 2017 (K3980). In diezelfde brief is aangekondigd dat wij in 2018 de monitor actualiseren en dan dieper ingaan op onder meer de doelstellingen en besteding van budgetten. Wij gebruiken de gegevens van deze twee monitoren om aan het eind van het programma (na 2020) te evalueren.

Opzet van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid
Wat beoogen wij met het programma? Wij zetten ons in voor een vitale provincie waarin mensen zelf de mogelijkheid hebben om te kiezen voor wat zij belangrijk vinden in hun directe woon-, werk- en leefomgeving. Het is duidelijk dat we in Groningen met ontwikkelingen te maken hebben die mensen dagelijks en ingrijpend raken, waaronder bevolkingsdaling en aardbevingen. De gevolgen zijn divers: voorzieningen die verdwijnen, een veranderende mobiliteitsbehoefte, zorgstructuren die veranderen, sociale verbanden die kraken. Wij proberen de gevolgen zo goed mogelijk op te vangen. Dat doen Groningers met elkaar: samen investeren in wat we waardevol vinden om te behouden of om verder te ontwikkelen. Naar aanleiding van gesprekken met gemeenten, maatschappelijke organisaties, instellingen en inwoners is gekozen voor een inzet op drie onderdelen: gebiedsgerichte aanpak, locatiegerichte aanpak en bewonersinitiatieven, omdat is gebleken dat op deze onderdelen de meeste bezorgdheid bestaat. Tegelijkertijd zit hier ook veel energie op; mensen willen zich graag voor een concreet project inzetten.

De bebouwde omgeving in onze provincie krijgt in het programma veel aandacht: vitalisering van dorpscentra, leegstaande gebouwen, verkrottende woningen. Door deze 'fysieke' omgeving te verbeteren en te verduurzamen gaan onze inwoners er ook sociaal en economisch op vooruit. Daar komt de brede invulling van het begrip 'leefbaar' om de hoek kijken. Wij wonen, werken en verblijven nu eenmaal liever in een omgeving die verzorgd en aantrekkelijk is dan in een buurt die achteruit gaat.

Ook in het Addendum Zorg staat de leefbaarheid in onze provincie centraal: het gaat om de beschikbaarheid en bereikbaarheid van de zorg. Om allerlei redenen, zoals de bevolkingsdaling en vergrijzing, is de zorg niet

Martinikerkhof 12
9712 JG Groningen
Sint Jansstraat 4
9712 JN Groningen
Postbus 610
9700 AP Groningen
Telefoon
050 316 4911
www.provinciegroningen.nl
info@provinciegroningen.nl

De provincie Groningen werkt volgens normen die zijn vastgelegd in een handvest voor dienstverlening. Dit handvest vindt u op onze website of kunt u opvragen bij de afdeling Bestuur, Juridische Zaken & Communicatie: 050 3164160. BTW: NL0019.32.822.B01 / KvK: 01182023 / IBAN: NL84 ABNA 0446 0456 91 / BIC: ABNANL2A

meer vanzelfsprekend bereikbaar en dichtbij. Het Addendum Zorg werd in 2017 toegevoegd aan het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid. Hier zien we ook dat veel inwoners, zorgaanbieders, huisartsen en gemeenten anticiperen op het veranderend zorglandschap. Er is veel positieve energie in wijken en dorpen. In samenspraak met betrokkenen is gekozen voor twee onderdelen: zorgvoorzieningen en regionale zorgprojecten en bewonersinitiatieven zorg. Beide onderdelen kennen ook een fysieke component.

De Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden (RLK) werd in 2016 opgenomen in het Uitvoeringsprogramma. Leefbaarheid. Zoals bekend neemt de bevolking in Groningen in omvang af en verandert van samenstelling (minder jongeren, meer ouderen), wat gevolgen heeft op allerlei terreinen. Al sinds 2010 voeren wij hier actief beleid op. Via de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden wordt in de periode 2011-2020 30 miljoen euro geïnvesteerd in projecten op het gebied van wonen, onderwijs, zorg, sociaaleconomische vitaliteit, kwetsbare groepen en voorzieningen.

De 6 regelingen in het kort, zoals ze destijds zijn vastgesteld
Onderdeel 1: de gebiedsgerichte aanpak
Soms is het nodig in een kern of dorp om een groter gebied in zijn geheel aan te pakken. Denk bijvoorbeeld aan een centrumgebied dat op de schop gaat. Hier zijn vaak al meerdere partijen bij betrokken: eigenaren, ondernemers, woningcorporaties, gemeenten, bewoners. Met hen samen wil de provincie een aantal projecten selecteren die de komende tijd verder gebracht moeten worden. Hiervoor is in totaal 14 miljoen euro beschikbaar.

Onderdeel 2: de locatiegerichte aanpak
Ook gebouwen kunnen invloed hebben op de leefbaarheid, zeker wanneer ze leeg staan, verkommeren en vragen om een nieuwe bestemming.
Binnen dit onderdeel onderscheiden wij twee invalshoeken:
2a: voorzieningen op peil
Een bundeling van functies ('alles onder één dak') kan een impuls betekenen voor buurten en dorpen. Binnen dit programma wordt 3 miljoen euro ingezet om gebouwen (waaronder bijvoorbeeld cultureel erfgoed, beeldbepalende gebouwen) een nieuw leven te geven, afgestemd op de wensen van de inwoners op het gebied van onderwijs, zorg, sport en andere voorzieningen.
2b: transitiefonds particuliere woningvoorraad
Daarnaast is 2 miljoen euro beschikbaar voor de aanpak van de particuliere woningvoorraad: koopwoningen die verbeterd dan wel gesloopt moeten worden. Hier is de afgelopen tijd al de nodige ervaring mee opgedaan (zie www.groningsgereedschap.nl): plannen, experimenten en methodieken zijn succesvol uitgevoerd. Het is nu tijd om op nog meer plekken het proces op gang te brengen.

Onderdeel 3: de bewonersinitiatieven
Onze inwoners hebben zelf allerlei ideeën om hun omgeving leefbaar te maken en te houden. Mensen kunnen met de steun van de provincie in de rug zelf het heft in handen nemen. Voor de ondersteuning van deze initiatieven is 2 miljoen euro beschikbaar.

Onderdeel 4a: zorgvoorzieningen en regionale zorgprojecten
Wij ondersteunen een aanpak waarbij verschillende sectoren met elkaar samenwerken (gezondheidszorg, gemeenten, woningcorporaties, bewonersinitiatieven). Lef en innovatie, dat is wat wij nodig hebben. Zo worden bijvoorbeeld de regionale projecten en programma's van zorgpartijen en partners uit de regio mede mogelijk gemaakt. Ook de overname van zorgvastgoed en -voorzieningen door bewoners(coöperaties) of het opzetten van een gezondheidscentrum kan hiermee (mede) worden gefinancierd. Hiermee faciliteren wij zowel de transitie en het proces naar een duurzaam zorglandschap als het toekomstbestendig maken van fysieke zorgvoorzieningen. Hiervoor is in totaal € 3.138.000 beschikbaar.
Onderdeel 4b: bewonersinitiatieven zorg
Om onze inwoners beter in te staat stellen de zorg voor elkaar goed op te pakken faciliteren wij met dit onderdeel kleinschalige bewonersinitiatieven. Het gaat om verbetering van zorg en zorginfrastructuur in Groningen. Het kan hierbij gaan om fysieke investeringen, bijvoorbeeld in materialen, maar de middelen kunnen ook ingezet worden voor advies- en proceskosten. Met de regeling worden kleinschalige, lokale initiatieven op het gebied van zorg gestimuleerd, hiermee wordt bereikt dat de zorg aan blijft sluiten bij de vraag van de toekomst. Hiervoor is in totaal € 300.000 beschikbaar.

Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden
De bevolkingsdaling heeft grote gevolgen voor de leefbaarheid in onze provincie en met name in de gemeente De Marne en de regio's Eemsdelta en Oost-Groningen. Daarom is er van 2011 tot en met 2020 de subsidieregeling Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden (RLK) ingesteld. De subsidieregeling is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het voorkomen en oplossen van problemen op het gebied van leefbaarheid. Het gaat om vraagstukken op het terrein van wonen, onderwijs, zorg, cultuur, gezondheid, sociaaleconomische vitalisering, kwetsbare groepen en voorzieningen. Hiervoor is in totaal € 30.000.000 beschikbaar.

Eerdere behandeling in PS
De eerste monitor van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid werd gehouden in 2017. Bij brief van 4 juli 2017 (K3980) werden Uw Staten over deze monitor geïnformeerd. Deze monitor had betrekking op de projecten die in de periode oktober 2016 tot en met februari 2017 een subsidie in het kader van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid hebben ontvangen. Deze tweede monitor bouwt voort op de eerste. De digitale kaart zoals die in 2017 is ontworpen is verder uitgebouwd. Nieuwe projecten zijn toegevoegd.
In deze tweede monitor is ook het Addendum Zorg meegenomen. Dit onderdeel werd medio 2017 aan het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid toegevoegd. Bij brief van 21 juli 2017 werd het Addendum Zorg aan Uw Staten voorgelegd (K4166) en op 13 september (commissie) en op 11 oktober heeft u het onderwerp besproken. Tevens is de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden in deze monitor meegenomen. Gezien de verwante problematiek en opgaven is de krimpagenda ondergebracht binnen het Leefbaarheidsprogramma.

In het kader van deze tweede monitor heeft prof.dr.ir. Bettina Bock, Bijzonder Hoogleraar Bevolkingsdaling en Leefbaarheid voor Noord-Nederland aan de Rijksuniversiteit Groningen, tijdens de Stateninformatiedag op 10 oktober een mini-college gegeven over het belang van aandacht voor leefbaarheid vanuit overheden. Tijdens dit mini-college kwam de rol van bewoners, overheden en maatschappelijke organisaties aan bod. Belangrijke vragen die behandeld werden:
- Wat is leefbaarheid en waarom is het een belangrijk thema (o.a.) hier in Groningen?
- Wat ondersteunt de provincie met haar beleid?
- Wat is de maatschappelijke en politieke betekenis hiervan?

Daarnaast is op 31 oktober een werkbezoek voor uw Staten gepland. Dit naar aanleiding van de afspraak die in de commissie RNL van 7 september 2016 is gemaakt: een werkbezoek gekoppeld aan de tussentijdse evaluatie van het Programma Leefbaarheid zal gehouden worden. Tijdens het werkbezoek vindt ook het onderdeel Praten met de Staten (op locatie) plaats.

Rol en bevoegdheden PS in deze fase
Op 10 februari 2016 heeft u de kaders en uitgangspunten van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid vastgesteld (60795). De Agenda Krimp is op 8 december 2015 ter informatie naar Uw Staten gestuurd (605028). Het betreft de actualisatie van het provinciale krimpbeleid 2011-2020. De krimpagenda is onderdeel van het leefbaarheidsprogramma. Dat is de reden waarom ook dit onderdeel is meegenomen in de monitor en deze ontvangt u ter informatie.

Vervolg
Na 2020 komt er een eindevaluatie van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2016-2020.

Nadere toelichting
Onderzoek
Eind 2017 is de opdracht voor de monitor verleend aan het Sociaal Planbureau Groningen, onderdeel van CMO STAMM. Doel van de monitor is de voortgang en het verhaal achter de initiatieven en projecten te vertellen. Er is gesproken met initiatiefnemers, gemeentebestuurders, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties, ondernemers, (toekomstige) gebruikers en/of samenwerkingspartners van projecten.

De centrale onderzoeksvraag is:
Welke toegevoegde waarde hebben de door het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid gesubsidieerde projecten voor de bewoners en welke factoren zorgen hiervoor?
In deze tweede monitor is onderzoek gedaan naar **38 van de 196 gesubsidieerde projecten**. De informatie over de voortgang van deze projecten is verzameld met behulp van drie verschillende onderzoeksmethoden:
- een enquête onder leden van het Groninger Panel die mogelijk in aanraking komen met acht projecten uit de gebieds- en locatiegerichte aanpak (1 en 2a); het gaat hierbij om projecten die in de eerste monitor in 2017 ook zijn onderzocht;

- telefonische interviews met initiatiefnemers van 32 projecten; vijf van deze projecten zijn in 2017 ook op deze manier gemonitord, de overige projecten zijn nieuw geselecteerd;
- onderzoek op locatie bij 12 projecten, resulterend in even zoveel korte documentaires. Gekozen is voor vervolgonderzoek bij drie projecten waarbij in de eerste monitor in 2017 ook onderzoek op locatie plaatsvond en bij negen nieuwe projecten.

Alle uitkomsten hiervan zijn terug te vinden op de digitale projectenkaart, klik hier of https://sociaalplanbureaugroningen.nl/opdracht/2emonitoruitvoeringsprogrammaleefbaarheid/

Daarnaast hebben wij onszelf de volgende vragen gesteld: is het geld bij de goede leefbaarheidsprojecten terecht gekomen? En beantwoorden de criteria aan de doelen die daarmee beoogd zijn?
De inzet van RLK, gebiedsgerichte- en locatiegerichte middelen is bedoeld voor door de bevolking gedragen leefbaarheidsprojecten en of -programma's. Daar is het geld zonder voorbehoud goed terecht gekomen. De eerste resultaten zijn al op vele plekken zichtbaar. Er is al heel veel gerealiseerd. Een enkele keer vraagt de voorbereiding van projecten langer tijd omdat er veel partijen bij betrokken zijn en het project complex is of gecombineerd moet worden met de versterkingsoperatie. Voor een mogelijk vervolg van de inzet van leefbaarheidsgeld doen we de suggestie om het tendersysteem flexibeler te maken, zodat het beter aansluit bij de dynamiek van de projecten.
De algemene beoordelingscriteria, zoals het project/programma

- is toekomstbestendig, en houdt rekening met duurzaamheid en energiemaatregelen
- houdt rekening met de veranderende samenstelling van de bevolking,
- wordt gedragen door regionale partners,
- levert een sterke bijdrage aan de leefbaarheid,

werken prima. Deze geven ruimte voor advisering op maat.
Als we op hoofdlijnen naar de verdeling van de leefbaarheidsmiddelen kijken, dan is deze provinciebreed ingezet, waarbij wel opvalt dat de stad Groningen eigenstandig haar herstructureringsopgave heeft opgepakt.

Bevindingen
In deze collegeperiode is 22 miljoen euro vrijgemaakt voor het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid, en tevens 25 miljoen euro voor een revolverend fonds (Het Nieuwe Doen) waarin naast middelen voor energie ook middelen voor zorg (5 mln.) en maatschappelijke accommodaties zitten (10 mln.). Vorig jaar zijn er nog extra middelen beschikbaar gekomen voor zorg (3,6 mln.) en Retail (2,5 mln.). De eerste 22 miljoen is bijna al geheel uitgegeven en van de extra gelden is ook al een deel besteed. Onze investering van inmiddels een kleine 24 miljoen heeft tot een totale investering van bijna 219 miljoen euro geleid (zie bijlage 6, factsheet).

Uit de monitor blijkt dat wij inhoudelijk en financieel op de goede weg zijn. Het Leefbaarheidsprogramma brengt wat we ermee voor ogen hadden en er is maatschappelijke waardering voor het programma.
De zes subsidieregelingen van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid en de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden hebben een grote toegevoegde waarde voor de leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten in de provincie Groningen. De financiële steun van de provincie stimuleert inwoners, maatschappelijke organisaties, gemeenten en bedrijven om leefbaarheidsprojecten op te zetten en uit te voeren. De subsidie vergroot het vertrouwen van de initiatiefnemers in de eigen plannen en fungeert bovendien als vliegwiel naar andere geldverstrekkers.

Hieronder geven we de bevindingen per onderdeel weer. Per onderdeel hebben wij het resultaat geïllustreerd met 1 voorbeeld. Een uitgebreidere samenvatting van de uitkomsten van het onderzoek vindt u in bijlage 2, samenvatting bij deze brief.

Bevindingen per onderdeel
Onderdeel 1 Gebiedsgerichte aanpak
Leegstaande, verpauperde panden en een slecht ingerichte openbare ruimte hebben een sterk negatieve invloed op de leefbaarheid. Deze regeling is gericht op het stimuleren van clustering van dat wat blijft in robuuste centra. Het gaat daarbij om grote opgaven met een aanmerkelijk publiek belang. De leefbaarheid wordt verbeterd door een ingreep te doen in een complex van gebouwen, zoals het herinrichten, slopen, (duurzaam) verbouwen, samenvoegen of (duurzaam) nieuwbouwen van een centrumgebied.
In de gemonitorde periode hebben 8 projecten subsidie ontvangen. Onze bijdrage bedroeg € 11.366.000. De totale investering van deze projecten besloeg € 64.940.000.

Voorbeeld
In Musselkanaal werken gemeente, woningcorporatie, ondernemersvereniging en bewoners samen aan de versterking (van de leefbaarheid) van het dorp. Het gaat daarbij om versterking van het wonen, van de economie, van de sociale structuur en van de (collectieve) openbare ruimtes. Zo gaat een kwaliteitsslag in de woningvoorraad samen met het bouwen op locaties die vrij zijn gekomen door het verplaatsen van winkels. Het centrumgebied wordt hierdoor compacter, terwijl in de Florawijk mooie nieuwe woningen worden gebouwd en er tegelijkertijd meer ruimte ontstaat voor gezamenlijke activiteiten.

Wat valt tot nu toe op?
De regeling gebiedsgerichte aanpak leidt ertoe dat dorpscentra toekomstbestendig worden of blijven. Projecten die uit deze regeling zijn gefinancierd hebben leegstand en verpaupering een halt toegeroepen en dorpscentra versterkt. Gemeenten, ondernemers, bewoners en andere betrokkenen hebben de handen in een geslagen om een impuls aan hun leefomgeving te creëren.

Onderdeel 2a Locatiegerichte aanpak
Het doel van de locatiegerichte aanpak is om een bijdrage te leveren aan het in stand houden en verbeteren van het voorzieningenniveau in onze provincie. Daar waar voorzieningen ontbreken, dreigen te verschralen of te verdwijnen, willen wij initiatieven ondersteunen die meerdere voorzieningen en functies (onder één dak) weten te combineren.
13 projecten hebben samen een bijdrage van 2 miljoen euro ontvangen, hetgeen een totale investering van € 12.318.409 heeft opgeleverd.

Voorbeeld
In Grootegast wordt een multifunctionele accommodatie gebouwd waar meerdere functies onderdak vinden. Het streven is dat alle (sport- en muziek)verenigingen die binnen de gemeente actief zijn hier gebruik van kunnen maken. Het verenigingsleven kan in stand blijven en bewoners kunnen elkaar op die manier blijven ontmoeten. Het nieuwe moderne gebouw heeft een lange levensduur, bestaat uit zoveel mogelijk duurzame materialen en is energieneutraal.

Wat valt tot nu toe op?
De regeling locatiegerichte aanpak leidt er toe dat geclusterde voorzieningen behouden kunnen blijven. Gemeenten, verenigingen en bewoners zijn nog meer gaan samenwerken en dat heeft een positief effect op de sociale cohesie in de dorpen. Over het algemeen zijn de bewoners positief over de projecten en zien ze het belang in voor de leefbaarheid.

Onderdeel 2b Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad
Leegstand en onderhoudsachterstand van de particuliere woningvoorraad hebben grote gevolgen voor de leefbaarheid en de waardeontwikkeling van de overige woningen. Deze subsidieregeling is gericht op het cofinancieren van ingrepen op het gebied van krimpsloop & woningonttrekking.
5 projecten zijn door de provincie gecofinancierd. Onze bijdrage van € 900.000 leverde een totale investering van 7,2 miljoen euro op.

Voorbeeld
In de gemeente Oldambt wordt door slechte woningen uit de markt te halen, de kwaliteit van de leefomgeving vergroot en de woningvoorraad verdund. Met het beschikbare budget kunnen minimaal 20 (verpauperde) particuliere woningen worden gesloopt. Hiermee wordt het proces rond het in balans brengen van de woningvoorraad een stap verder gebracht. Het project kan ook gezien worden als een experiment dat belangrijke informatie oplevert voor de aanpak van de particuliere woningvoorraad. De trajecten met de eigenaren zijn intensief, vergen tijd en maatwerk. Er wordt in de uitvoering nauw samengewerkt met het project 'rotte kiezen' van het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen. Inmiddels zijn er 6 woningen gesloopt; een aantal trajecten is in uitvoering.

Wat valt tot nu toe op?
De regeling beoogt leegstand en verpaupering een halt toe te roepen. Dat lukt lokaal ook zeer goed. Wel blijkt de aanpak van de particuliere woningvoorraad een intensief en tijdrovend vraagstuk. Iedere verpauperde woning heeft een eigenaar met zijn eigen, unieke verhaal.

Onderdeel 3 Bewonersinitiatieven
Met de regeling worden kleinschalige, lokale initiatieven op het gebied van leefbaarheid in de breedste zin ondersteund. Initiatieven die uit de bewoners zelf komen dragen bij aan de levendigheid en daarmee aan de leefbaarheid van dorpen en wijken.
143 projecten zijn in deze periode gefinancierd. Onze bijdrage van € 5.440.960 leverde een totale investering van € 33.709.734.

Voorbeeld
Met de eenmalige bijdrage zijn de vrijwilligers van 'Bie Daip' gestart met verduurzamen en verjongen van het jaarlijkse folk- en seasongfesival in Appingedam, zodat het aantrekkelijk en toegankelijk blijft voor iedereen. Het driedaagse culturele festival heeft een groot regionaal (en zelfs internationaal) bereik met 240 acts en gratis activiteiten voor jong en oud. Vele inwoners uit Appingedam zijn als vrijwilliger betrokken en/of geven onderdak aan buitenlandse deelnemers. In het verlengde van de subsidietoekenning is met de organisatie gesproken over het structureel genereren en inpassen van eigen verdiensten (verdienmodel) voor een zekere toekomst.

Wat valt tot nu toe op?
Met deze regeling maken inwoners hun dorp of wijk beter en mooier. Handen uit de mouwen steken is een belangrijk criterium, net als een breed draagvlak. De initiatieven dragen bij aan het voorzieningenniveau, zorgen voor sterkere verbindingen tussen bewoners en geven 'reuring' in de omgeving. De ervaren leefbaarheid neemt door dit alles toe.

Onderdeel 4a Zorgvoorzieningen en regionale Zorgprojecten
Dit onderdeel heeft tot doel om zorgontwikkelingen te faciliteren die een uitstralingseffect hebben op een regionale schaal. Zo worden bijvoorbeeld de regionale projecten en programma's van zorgpartijen en partners uit de regio mede mogelijk gemaakt. Ook de overname van zorgvastgoed en -voorzieningen door bewoners(coöperaties) of het opzetten van een gezondheidscentrum kan hiermee worden ondersteund.
Subsidie is verstrekt aan 7 projecten. Met onze bijdrage van 1,6 miljoen euro is een totale investering van 41,7 miljoen gerealiseerd.

Voorbeeld
In het DAL-gebied is een groeiende groep ouderen. De vraag naar geriatrische zorg zal in de komende jaren toenemen. Daarnaast zal de beschikbaarheid van mantelzorgers en professionals afnemen.
De Hoven, Lentis en Zonnehuisgroep Noord hebben daarom het initiatief genomen om de zorg voor kwetsbare ouderen in de DAL-gemeenten (Delfzijl, Appingedam en Loppersum) op een toekomstbestendige manier vorm te geven. Men is van plan om een Geriatrisch Expertise Netwerk op te zetten. Binnen dat netwerk worden behandelaars van verschillende zorgaanbieders samengebracht in een netwerk van zogenaamde Geriatrische Expertiseteams. De teams bieden behandeling, consultatie en advies aan bewoners van de verpleeghuizen en woon-zorgvoorzieningen, en aan de inwoners van de DAL-gemeenten die thuis wonen of in een woon-zorgcomplex van een andere zorgorganisatie of dorpscoöperatie.

Wat valt tot nu toe op?
Bewonersinitiatieven richten zich vooral op het zoeken naar nieuwe manieren om zorgvoorzieningen in stand te houden. Professionele zorgorganisaties zijn heel erg op zoek naar nieuwe verbindingen om de zorgstructuur in stand te houden. Dat zien we goed terug in de aanvragen die op dit onderdeel worden ingediend.

Onderdeel 4b Bewonersinitiatieven Zorg.
Dit onderdeel heeft tot doel om kleinschalige bewonersinitiatieven te faciliteren die de zorg en zorginfrastructuur in Groningen verbeteren en inwoners beter in staat stellen de zorg voor elkaar goed op te pakken. Het kan hierbij gaan om fysieke investeringen, bijvoorbeeld in materialen, maar de middelen kunnen ook ingezet worden voor advies- en proceskosten. Met de regeling worden kleinschalige, lokale initiatieven op het gebied van zorg gestimuleerd en ondersteund. Hiermee wordt bereikt dat de zorg aan blijft sluiten bij de vraag van de toekomst. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de motie van uw Staten (nr. 158, d.d. 29 juni 2016) om te investeren in de behoeften van lokale zorginitiatieven.
3 projecten hebben samen € 34.172 ontvangen. Dit leverde een totale investering van € 239.868 op.

Voorbeeld
Het Omgangshuis is een veilige plek waar kinderen hun niet verzorgende ouder kunnen ontmoeten, als dat door een ingewikkelde scheiding of in een pleegzorgsituatie niet op een gewone manier kan. Doel is het contact tussen kind en niet verzorgende oudere snel te normaliseren. Hierdoor worden zorgkosten die als gevolg van

een vechtscheiding ontstaan, sterk gereduceerd. In de regio bestond veel behoefte aan een dergelijke voorziening. De provinciale bijdrage heeft gewerkt als een vliegwiel waardoor gemeenten en andere partijen met een bijdrage over de brug zijn gekomen.

Wat valt tot nu toe op?
Deze regeling heeft twee nieuwe, grotendeels informele, zorgvoorzieningen opgeleverd, die een aanvulling vormen op het bestaande zorgaanbod en voorzien in een zorg- of ondersteuningsbehoefte van inwoners. Beide voorzieningen kregen al snel meer gasten/gebruikers dan verwacht. Het werkgebied omvat meerdere gemeenten.

Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden
De bevolkingsdaling heeft grote gevolgen voor de leefbaarheid in onze provincie en met name in de gemeente De Marne en de regio's Eemsdelta en Oost-Groningen. Daarom is er van 2011 tot en met 2020 de subsidieregeling Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden (RLK) ingesteld. De subsidieregeling is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het voorkomen en oplossen van problemen op het gebied van leefbaarheid. Het gaat om vraagstukken op het terrein van wonen, onderwijs, zorg, cultuur, gezondheid, sociaaleconomische vitalisering, kwetsbare groepen en voorzieningen.

Voorbeeld
De vernieuwde multifunctionele sportaccommodatie De Menterne in Muntendam is op 29 september 2018 geopend. Met de verleende subsidie zijn 2 sporthallen in het centrum van Muntendam samengevoegd en aangepast aan de eisen van deze tijd. De nieuwe sporthal combineert verschillende voorzieningen, dit komt de leefbaarheid van het dorp Muntendam ten goede.

Wat valt tot nu toe op?
Alle aanvragen die gehonoreerd zijn passen goed binnen de afspraken die gemaakt zijn in de woon- en leefbaarheidsplannen van de regio's'. De projecten zijn gericht op duurzaamheid en toekomstbestendigheid. Vanuit dat perspectief hebben ze een gunstig effect op leefbaarheid.

Besteding budgetten
Voor het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2016-2020 is afgerond € 25,6 miljoen (€ 22 miljoen voor het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid en € 3,6 miljoen voor het Addendum Zorg) beschikbaar gesteld.
Hiervan is per 1 juli 2018 afgerond € 22 miljoen verleend aan projecten (86%). Daarnaast is vanuit de periode 2011-2020 voor de Reserve Leefbaarheid Krimp afgerond € 30 miljoen beschikbaar gesteld, hiervan is tot nu toe afgerond € 24,4 miljoen verleend (83%).
De onderdelen 3 en 4b werken in maandelijkse rondes. De onderdelen 1, 2a, 2b, 4a en RLK werken in tenders (twee maal per jaar). Hiermee is spreiding van aanvragen mogelijk gemaakt en werden de hoogst scorende initiatieven middels ranking gesubsidieerd.
Bij met name onderdeel 1 gebiedsgerichte aanpak en onderdeel 2a locatiegerichte aanpak werd elke tender flink overvraagd. De beschikbare middelen voor onderdeel 1 waren na twee tenders al uitgeput.

Wij kunnen stellen dat de middelen van het Leefbaarheidsprogramma goed zijn besteed. Dit blijkt uit de grote hoeveelheid aan goede initiatieven die passen binnen de regelingen. Voor de komende 1,5 jaar (1 juli 2018 - 31 december 2019) is nog € 3,6 miljoen (14%) van de oorspronkelijke middelen beschikbaar.

Samenvattend effecten en conclusies
- Er zijn prima investeringen gedaan in de fysieke kwaliteit in dorpen en wijken die een grote bijdrage hebben geleverd aan toekomstbestendigheid van de leefomgeving.
- De inzet van RLK, gebiedsgerichte- en locatiegerichte middelen is bedoeld voor door de bevolking gedragen leefbaarheidsprojecten en of -programma's. Daar is het geld zonder voorbehoud goed terecht gekomen. De eerste resultaten zijn al op vele plekken zichtbaar. Er is al heel veel gerealiseerd. Een enkele keer vraagt de voorbereiding van projecten langer tijd omdat er veel partijen bij betrokken zijn en het project complex is of gecombineerd moet worden met de versterkingsoperatie. Voor een mogelijk vervolg van de inzet van leefbaarheidsgeld doen we de suggestie om het tendersysteem flexibeler te maken, zodat het beter aansluit bij de dynamiek van de projecten.
- Inwoners zijn financieel en procesmatig in staat gesteld om op een kleinschalige en laagdrempelige manier te werken aan de leefbaarheid in hun buurt.
- Wij zien het aantal aanvragen (minder dan bij aanvang van het uitvoeringsprogramma) en de aard (opmaat naar grotere projecten) het laatste jaar veranderen. Inwoners richten zich niet alleen meer op

het organiseren van leuke activiteiten in de eigen straat, maar ook steeds meer op brede projecten gericht op coöperatieve organisatie en inkoop van zorg, energie en voedsel. In de eindevaluatie bekijken wij wat dit kan betekenen voor een eventueel vervolg.
- De algemene beoordelingscriteria voor de initiatieven en projecten werken prima. Deze geven ruimte voor advisering op maat.
- Als wij op hoofdlijnen naar de verdeling van de leefbaarheidsmiddelen kijken, dan zijn deze provinciebreed ingezet, waarbij wel opvalt dat de stad Groningen eigenstandig haar herstructureringsopgave heeft opgepakt.
- Voor de komende 1,5 jaar (1 juli 2018 - 31 december 2019) is nog € 3,6 miljoen (14%) van de oorspronkelijke middelen beschikbaar.

Afsluitend
Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.

Bijlagen:

Nr.	Titel	Documentnr.	Soort bijlage
1.	Link naar de digitale kaart klik hier of https://sociaalplanbureaugroningen.nl/opdracht/2emonitoruitvoeringsprogrammaleefbaarheid/		Link
2.	Samenvatting Tweede monitor Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid Provincie Groningen	2018-068759	Samenvatting
3.	Overzicht 196 projecten incl korte samenvatting	2018-068773	Excellijst
4.	Onderzoeksverantwoording Tweede monitor Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid Provincie Groningen	2018-068760	Verantwoording
5.	Financieel overzicht stand van zaken budgetten Leefbaarheid per 1-7-2018.pdf	2018-068761	Overzicht
6.	Factsheet Programma Leefbaarheid provincie Groningen 2016-2020	2018-068762	Factsheet